

БРАНИСЛАВ МИЛОСАВЉЕВИЋ

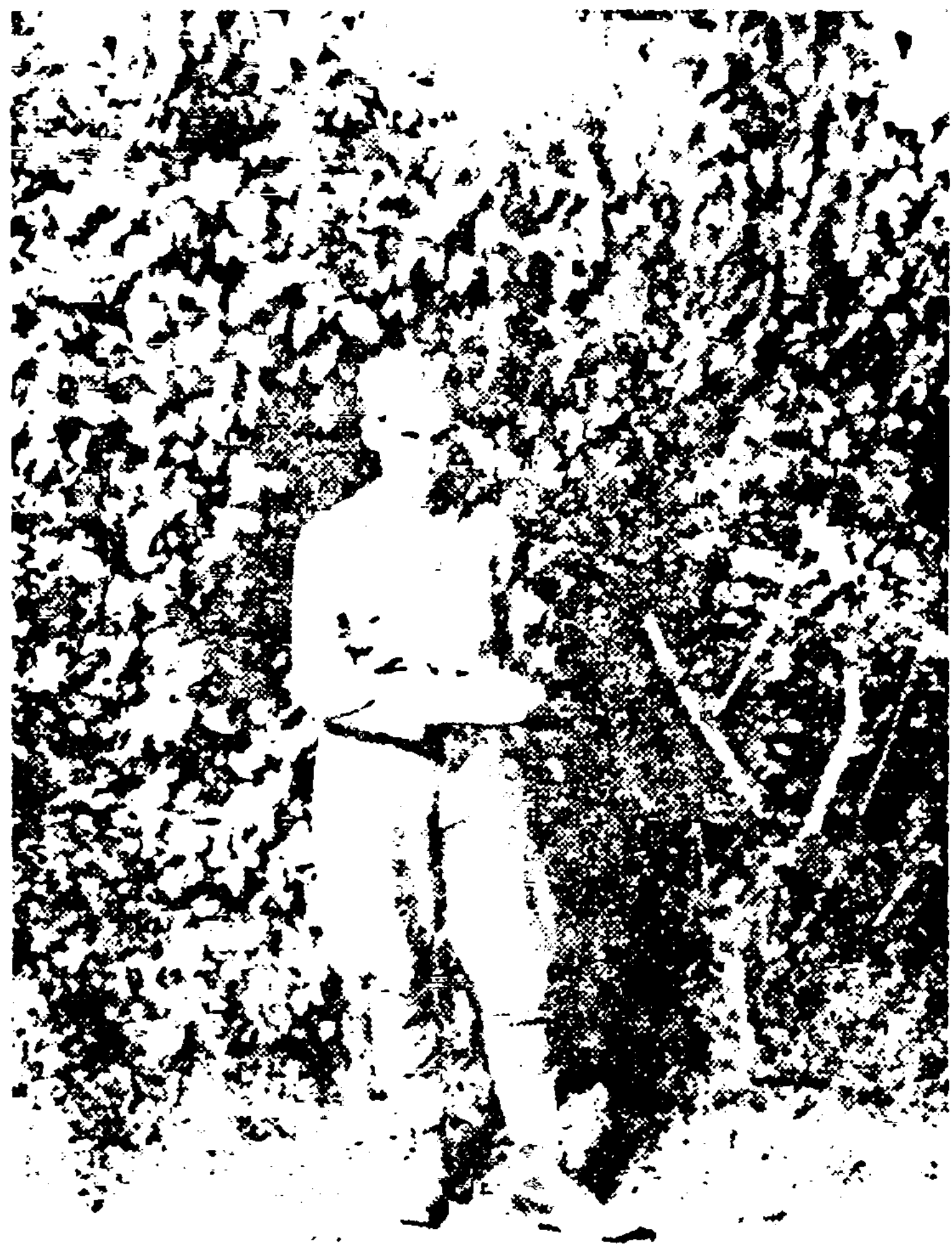
Сећање на рад омладине Ваљево у обнови и изградњи земље (1944—1952. година)

— РАДНЕ АКЦИЈЕ У ВАЉЕВУ И ОКОЛИНИ —

Победоносним налетом Прве и Шесте дивизије Ваљево и ваљевски крај су ослобођени септембра 1944. године. Многи грађани су се тада на разне начине почев од најмлађих до најстаријих укључили у нови живот. У граду су остали трагове борбе. Од касарне Петог пука остале су само рушевине под којима се налазило пуно разноврсног ратног и другог материјала. Омладинци и пионери су на том објекту извели прву радну акцију.

На иницијативу поручника Марка Блажевића из Шесте пролетерске дивизије, који је као лакши рањеник остао у граду, и неколико омладинаца, из такозваног „Кинеског“ кварта који су сачињавале три улице — Љубе Ковачевића, Даничићева и садашња 7. јули, изведена је 19. септембра 1944. године у касарни Петог пука прва већа и добро организована радна акција. Првог дана радило је 15 омладинаца и омладинки и већ поподне је заказан састанак омладине и пионира, који желе да узму учешћа у раду. Акцију су са одушевљењем прихватили омладинци и пионери, јер је то било први пут да се организују на заједничком послу и да дају свој допринос у обнови и изградњи земље, која је за четири године непријатељске сурове окупације била много разорена и оштећена. На састанку од присутних формирана је омладинско-пионирска чета од 57 чланова и на предлог поручника Марка Блажевића изабрано је и руководство чете у које су ушли: Андрић Александар, командир чете, Милосављевић Бранислав, комесар, Рвовић Милена, члан руководства, Васиљевић Боривоје, члан руководства и Опачић Миодраг, руководиоцац пионирске групе. На конференцији поручник Марко је рекао да је циљ ове акције, да се прикупи сав материјал, а у првом реду оружје. Остали материјал требало је пребацити у такозвану „Руску“ болницу која је оскудевала са многим инвентаром, а свакодневно су јој стизали рањеници са многих ратишта.

Акција је трајала од 19. до 24. септембра 1944. године. Радила се по осам часова и за седам радних дана прикупљено је и извађено испод рушевина, подрума, соба, магацина и касарнског круга: 275 пушака, 25 машинки, 6 митраљеза „шараца“, 9 пушко-митраљеза, 5 малих топова, 32 пиштоља, 70 сандука муниције разног калибра, 150 гас-маски, 45 седала и коњске опреме, 517 ћебади, 760 чаршава, 600 јастука, 150 пакета санитетског материјала, 700 сламарица и душека, 1500 разног посуђа, 3 казана, 35 фуруна, 270 кревета неоштећених, 170 ашова, 120 пијука, 150 лопата, 60 клупа, 350 столица, 80 столова, 70.000 цигли је сложено, 110 неоштећених прозора је скинуто и 45 врата. Прикупљено оружје било је од посебног значаја, јер је омогућавало наоружавање нових бораца Народноослободилачке војске. Тако је ова радна акција у позадини имала значај борбених омладинских стројева на фронту. После три дана прикупљања оружја, утоварања и транспорта, поручник Марко рекао је да се постројимо, стао је испред строја, неравномерног по годинама и узрасту, пришао је сваком пружно руку и топло га другарски погледао. Испраћен је био са три митраљеска рафала и громким другарским поздравом: „Здраво друже Марко!“. Акција је настављена прикупљањем осталог материјала, посебно корисног за „Руску“ болницу, којој је овај био најдрагоценији поклон, јер су јој створени бољи услови за прихватање рањеника. Рад је био напоран, јер је испод рушевина требало vadити оружје и остали материјал. Пробијено је седам тунела кроз рушевине да би се дошло до подрума и магацина, у којима је било највише материјала. У седмодневној радној акцији остварено је 409 радних дана и 3.272 радна часа. У чети, подељеној у три групе, развило се такмичење која ће група урадити више и боље. Руководство чете било је подељено по групама. Радни елан био је на висини јер смо хтели сви заједно и сваки појединачно да дамо што већи допринос, исто онако као што су наши вршњаци у борби били у првим редовима. Свака наша акција имала је за циљ постизање што бољег радног и васпитног ефекта. То је био допринос омладине НОБ-и и у исто време њени задаци у обновни и изградњи земље.

МАРКО БЛАЖЕВИЋ

Све акције су биле пропраћене партизанским играма и песмама, које су не само зближавале омладину, него су и подизали радни елан.

У првим послератним данима за време омладинских радова најчешће се на радилиштима разлегла песма:

„Против свега што не ваља
Дижимо свој глас,
Ми у раду и слободи
Видимо свој спас . . .
Хеј, засучимо рукаве, знојне нека —
Изградићемо новог човека.“

У овој години, навршавају се три деценије од формирања прве омладинске чете чији састав није досад објављен. Користим ову прилику да истакнем имена пионира, омладинки и омладинаца поменуте радне акције.

1. Андрић Александар,	29. Мужејевић Петар,
2. Андрић Миленко,	30. Опачић Бобе,
3. Антонијевић Миодраг,	31. Опачић Зоран,
4. Бадовинац Павле,	32. Опачић Миодраг,
5. Васиљевић Боривоје,	33. Опачић Мирослав,
6. Васиљевић Миливоје,	34. Опачић Родољуб,
7. Веселиновић Нада,	35. Павличић Драгица,
8. Веселиновић Стеван,	36. Павличић Љубиша,
9. Глишић Јовица,	37. Павловић Драгослав,
10. Докић Милица,	38. Пантић Бока,
11. Зекановић Марко,	39. Пантић Петар,
12. Јанда Славољуб,	40. Петровић Боривоје,
13. Јевремовић Чедомир,	41. Пеливановић Душан,
14. Јеринић Ната,	42. Пеливановић Александар,
15. Јордановић Јелица,	43. Рвовић Милена,
16. Јордановић Нада,	44. Ристић Мирослав,
17. Лазић Александар,	45. Ристић Томислав,
18. Добривојевић Веља	46. Станојловић Јулијана,
19. Лазаревић Драган,	47. Станојловић Славко,
20. Лишанчић Милорад,	48. Стаменковић Богољуб,
21. Лишанчић Димитрије,	49. Срећковић Александар,
22. Лишанчић Илија,	50. Стојковић Миливоје,
23. Матић Бранко,	51. Смиљанић Александар,
24. Миловановић Петар,	52. Томић Миле,
25. Милосављевић Бранислав,	53. Томић Нада,
26. Митрашиновић Милорад,	54. Тешић Мића,
27. Митровић Раша,	55. Тешановић Вида,
28. Мужејевић Дака,	56. Петровић Вера и
	57. Штулић Марица.

Још док је трајала ова прва велика радна акција, почела је и друга акција у рашчишћавању рушевина и уређењу бившег Офицерског дома (садашњи Дом ЈНА) и бивше кафане „Бранковина“ (садашња дирекција Трговинског предузећа „Дивчибаре“), под руководством Николе Шама — Коле. У овој радној акцији учествовали су:

1. Нада Дамјановић-Букановић	10. Мутић Марија,
2. Јоксимовић Зорка,	11. Обрадовић Љубица,
3. Јоксимовић Љубина,	12. Пиштињак Милка,
4. Илић Јованка,	13. Ристивојевић Александар,
5. Илић Жика,	14. Томановић Зорка,
6. Лазић Борка,	15. Борјана Сендић,
7. Лазић Милка,	16. Шама Марија,
8. Луковић Каћа,	17. Лазић Рада,
9. Миливојевић Драган,	18. Лазић Ружица и
	19. Шама Никола-Коле.

После завршене акције готово цела ова група пребачена је на рад у „Руску“ болницу, где је била ангажована на прању и савијању завоја и другог санитетског материјала кога није било довољно. Ова група, такође је даноноћно дежурала поред рањеника у болници.

Ове две радне акције показале су да је омладина спремна да са великим радним еланом започне обнову и изградњу земље.

На иницијативу Месног комитета СКОЈ-а и УСАОС-а и рејонских СКОЈ-евских и Омладинских организација, отварају се нова радилишта и почињу многобројне акције, а омладина је била главни носилац целокупне активности, налазећи се на оним местима где је најпотребније и где ће својим радом практично потврђивати тада истакнуту паролу „Све за фронт, Све за победу“.

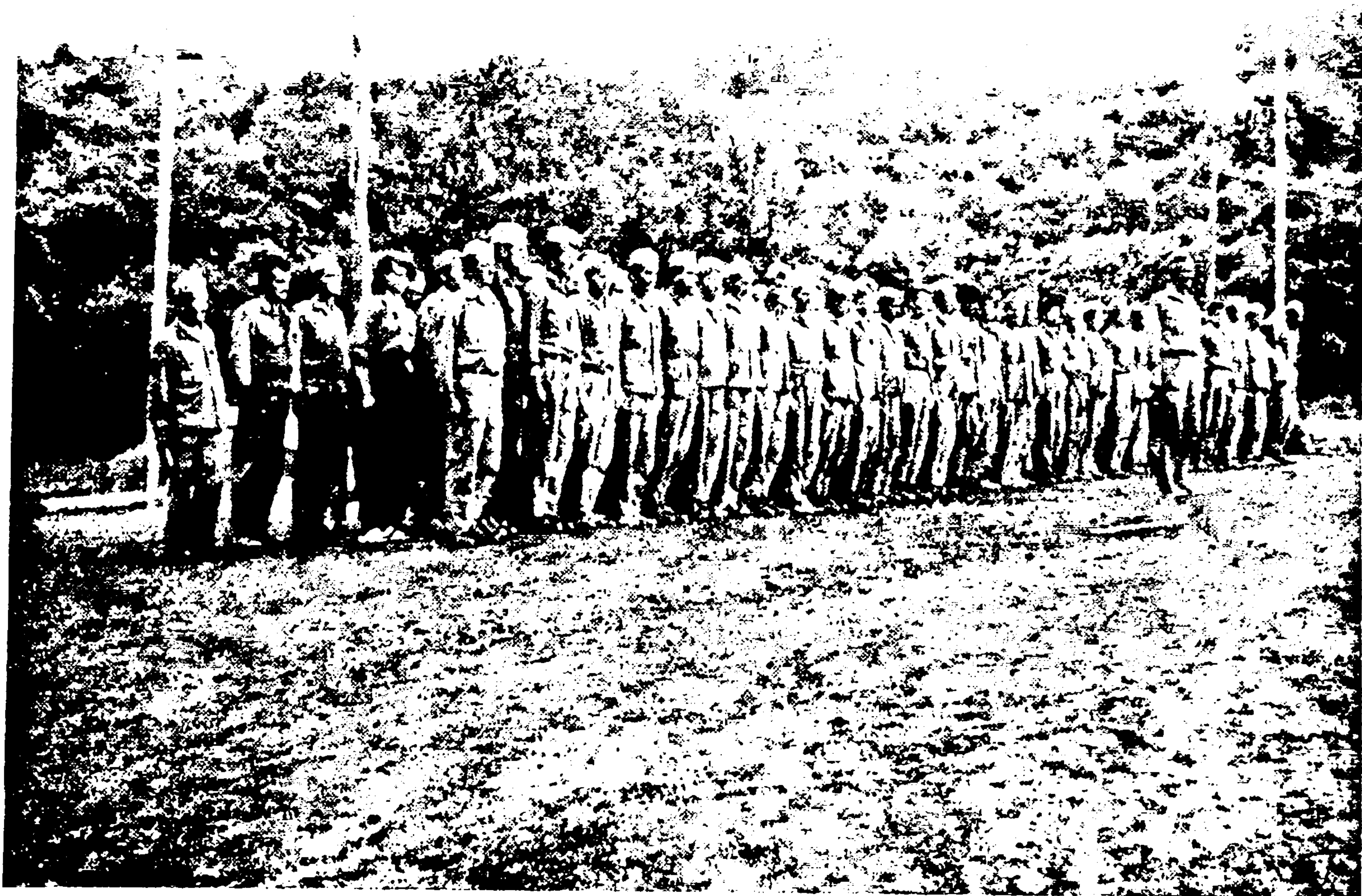
Акције су извођене на рашчишћавању и уређењу свих делова града: уређењу школа, суда, бивше зграде дивизије, војне пекаре, и других зграда и објеката које су требале да почну са радом, и у које је било предвиђено да се уселе поједина надлештва и друштвено-политичке организације. Омладина је кроз радне акције доста допринела на уређењу круга и унутрашњих просторија „Руске болнице“, рибању соба, брисању прозора и свега што је омогућавало бољи рад.

После ових локалних акција, покренуте су акције омладине града на пружању помоћи селу у берби кукуруза, сечи шаше, дрва, и других послова које је било потребно обавити јер је велики број људи са села ступио у НОБ, тако да су многа домаћинства остала без радне снаге. Овим акцијама захваћена су готово сва села у околини Ваљева и то: Бело Поље, Раћево Село, Златарић, Горња и Доња Грабовица, Јасенице, Горић, Попучке, Петница, Белошевац, Клинци, Пауне, Дивци. Драчић, Жабари, Јовања, Седлари и друга. На територији града било је 6 рејона. Сваки је покривао један број села. Развиле се такмичење између омладине рејона ко ће више на рад извести омладине, чији ће учинак бити већи и ко ће боље урадити свој посао. На рад се одлазило рано а враћало се у сумрак. С песмом се одлазило и с песмом се враћало. Ове акције поред радног доприноса имале су посебан ефекат на зближавању омладине града и села и развоју другарства. Домаћинства из којих су чланови отишли у НОБ нису остала усамљена. Сви послови били су завршени на време, захваљујући младим пријатељима из града.

Поред наведених акција омладина је предљачила, и била међу првима са члановима Народног фронта на изградњи и поправци путева, сечи дрва, прављењу цигле за поједине објекте, изградњи „Синдикалне колоније“, градског купатила, на аеродрому, на уређењу појединих делова града, пошумљавању периферије Ваљева, приликом гашења пожара на Дивчибарама, убирању летине на имању Средње пољопривредне школе и др.

ВАЉЕВСКЕ БРИГАДЕ НА АКЦИЈАМА ШИРОМ ЗЕМЉЕ

У четворогодшњем рату наша земља је страдала. Непријатељ је уништио многа села и градове, оштетио фабрике и руднике, а приликом повлачења порушио је мостове и железничке пруге. Зато је обнова и изградња земље била од прворазредног значаја. Требало је обновити порушене фабрике, руднике, пруге и друге објекте. У многим областима осећао се недостатак радне снаге. То је отклањано врло успешно организовањем омладинских радних акција.

ВАЉЕВСКИ ОМЛАДИНЦИ НА ИЗГРАДЊИ
АУТО—ПУТА БРАТСТВО—ЈЕДИНСТВО

Већ 1945. године организоване су две републичке радне акције: сеча дрва на Црном врху где је омладина Ваљева учествовала са две бригаде и оковавање кукуруза у Белој Цркви у Книћан селу и берба кукуруза у Војводини. На овим акцијама учествовале су три ваљевске бригаде са 643 омладинца и омладинке који су били међу најбољим бригадама у Србији.

У 1946. години почињу две савезне радне акције: изградња пруге Брчко — Бановићи, дужине око 90 км., и изградња Посавског канала где је било потребно исушити 4.000 хектара мочварног земљишта и претворити га у плодно. На овим акцијама учествовало је седам бригада: Брчко — Бановић три и Посавски канал четири бригаде са 1.247 учесника. (Бригада „Жикица Јовановић — Шпанац“ поред четири ударништва добила је заставу Главног штаба и била једна од три најбоље бригаде на прузи Брчко — Бановићи, а остале две биле су по три пута ударне). Бригаде на изградњи Посавског канала биле су међу најбољим бригадама на градилишту и по два и три пута ударне и похваљене.

После великих успеха у обнови земље омладини је поверена изградња кључних објеката коју су били везани за први Петогодишњи план индустријализације и електрификације наше земље. Основни задатак Петогодишњег плана био је да се земља из заостале развије у напредну индустријску земљу.

Остварење Првог петогодишњег плана почело је 1947. године. За кратко време изграђена су нова предузећа и почела да се ствара базична индустрија. Посебно велике заслуге за извршење плана имала је омладина, која је под руководством СКОЈ-а као авангардног дела омладине постигла велике резултате.

У 1947. години омладина је градила два велика објекта: пругу Шамац — Сарајево, дугу 237 км. и Фабрику тешких машина алатника у Железнику. На изградњи пруге Шамац — Сарајево учествовало је девет омладинских радних бригада са 2.117 омладинаца и омладинки. Бригаде су биле три и четири пута ударне и похваљиване, три бригаде су добиле и заставу Главног штаба које признање је давано за највеће успехе у раду. Звање ударника добило је око 270, а писмене похвале око 300 омладинаца и омладинки. Ваљевске бригаде су радиле на најтежим пословима и најодговорнијим градилиштима: на насипима, усецима, мостовима и тунелима и добијале признања и освајале поверење по радном квалитету и учинку. Најзначајнија градилишта су тунел Врандук, градилиште Маглај, Лашва и друга.

У јединицама ЈНА, пред демобилизацију вршена је агитација за одлазак на радне акције како би на њима узео учешће што већи број младих. Одзив бораца, а касније и војника био је велики. Из састава демобилисаних бораца Прве пролетерске дивизије формирана је бригада „Филип Кљајић“ која је радила на градилишту Маглај где је постигла највеће радне победе, јер је посао једне декаде завршавала за седам и пет дана. У саставу ове бригаде била је и група од 20 Ваљеваца, демобилисаних бораца који су 1944. године после ослобођења Ваљева ступили у Прву пролетерску дивизију.

Бригаде су прихватале и друге задатке у местима где су боравиле. Формирани су аналфабетски течајевни за пет до седам села и за два месеца боравка бригада описмењен је велики део становништва. Контакт са околним селима испољен је кроз долажење на приредбе, играчке, предавања као и кроз међусобне спортске сусрете.

На другој радној акцији — изградњи Фабрике ТМА (данас носи име „Иво Лола — Рибар“) учествовале су три бригаде са 700 бригадира. Највеће признање добила је 24. српска бригада која је за 75 радних дана била шест пута ударна. Ова бригада имала је 314 бригадира. Ово име је добила јер је тако Централни комитет Народне омладине Србије одређивао имена бригада из појединих градова Србије. Проглашено је 75 ударника и 90 похваљено у све три бригаде.

У 1948. години организоване су две омладинске радне акције савезног значаја: Изградња Ауто-пута братство — јединство и пруге Панчевачки Рит — Београд.

Изградња Ауто-пута била је највећи подухват и највеће градилиште омладине. Ауто-пут братство — јединство добио је то име јер је спајао и пролазио кроз четири републике: Србију, Хрватску, Словенију и Македонију. Изградња је почела 1948. а завршена 1962. године. Ова значајна саобраћајница градила се у три етапе: Београд — Загреб, Загреб — Љубљана и Београд — Ниш — Бевђелија. На Ауто-путу братство — јединство учествовало је 1948. године шест бригада са 1.375 бригадира, који су радили на насипима, усецима, бетонским пропустима, мостовима, истовару шљунка и другог материјала. Бригаде су биле по три до четири пута ударне а добиле су заставу Главног штаба и специјалне дипломе.

Друга радна акција у 1948. години била је изградња пруге Панчевачки Рит — Београд на којој су радиле четири бригаде са 674 омладинца и омладинке. Ове бригаде постигле су добре резултате и добиле су највећа радна признања: специјалне дипломе и два до три пута су проглашене ударним.

У 1949. години на изградњи Ауто-пута братство — јединство учествовало је пет бригада са 1.123 учесника. На изградњи Новог Београда радиле су три ваљевске бригаде са 480 бригадира и бригадирки. Исте године једна група омладинаца и омладинки, чланова Народне технике из Ваљева, била је у саставу Прве бригаде Народне технике Србије на изградњи аеродрома у Вршцу. На овим акцијама узело је учешћа 1.618 омладинаца и омладинки.

Наредне године осим Ауто-пута на коме су радиле четири бригаде са 682 бригадира отворено је ново градилиште Ваљаоница бакра у Севојну (сада носи име „Слободан Пенезић — Крцун“). Изградња овог објекта била је од посебног значаја за нашу индустрију. На овој акцији су учествовале четири бригаде са 764 омладинца и омладинке. Бригаде су биле три до четири пута ударне и похваљене. Трећа радна акција у 1950. години била је у Београду: изградња станова и уређење Звездаре. Учествовале су две бригаде са 320 бригадира. Бригаде су биле по два пута ударне. Четврта радна акција те године била је изградња Студентског града у Загребу. На овој радној акцији била је једна група омладинаца из Ваљева у саставу бригаде Народне омладине Србије која се звала „Млади комунист“.

У 1951. години отворена су нова градилишта. На изградњи Фабрике каблова у Светозареву (сада носи име „Моша Пијаде“) учествовале су три бригаде са 517 бригадира. Једна бригада проглашена је

три пута ударном и специјално похваљена, а освојила је и заставу Главног штаба. Исте године почела је и друга веома значајна акција — изградња пруге Бања Лука — Добој. На прузи су учествовале четири бригаде са 764 бригадира. Ове бригаде постигле су изванредне резултате: освојиле су заставу Главног штаба и биле су по три пута ударне.

У 1952. години на Ауто-путу братство — јединство радило је пет бригада са 1.146 учесника. Бригаде су постигле добре резултате и биле су три до четири пута ударне.

Савезне акције су поново почеле 1958. године са изградњом треће етапе Ауто-пута братство — јединство. У јесен 1962. године у Скопљу је одржана прослава, са дефилеом омладинских радних бригада, на којој су подељене награде и највећа радна признања. Ауто-пут је био завршен од Љубљане до Бевђелије, дуг око 1.215 км. и представљао је највећи дар омладине нашем социјалистичком друштву. Он служи као једна велика спона ранијих и наступајућих генерација које су и своју младост уградиле у њега да би био чвршћи и лепши.

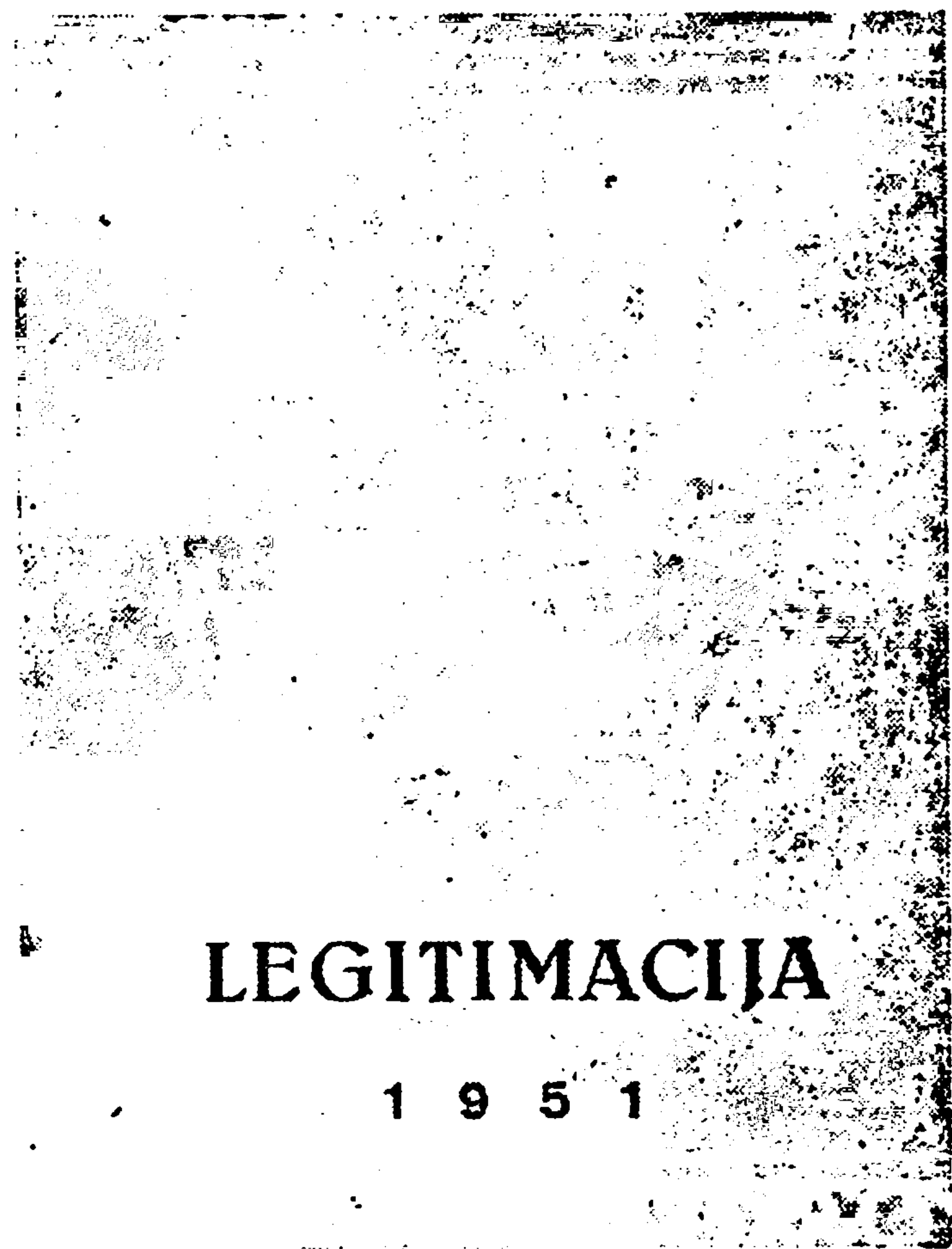
У саставима минерских-бетонерских и транспортних бригада на свим градилиштима радило је око 700 омладинаца из Ваљева. У ове бригаде одлазили су омладинци после завршеног двомесечног рада на другим радним акцијама. Многи омладинци из нашег краја остали су да раде на пругама, у фабрикама и другим изграђеним објектима, јер су пре тога кроз разне курсеве оспособљени за разна занимања, а неки су остали као неквалификовани радници.

Омладина је учествовала у саставу фронтонских и синидкалних бригада које су радиле на сечи дрва у Борањи, изградњи хидроцентрале Зворник, и изградњи пруге Кучево — Горица — Мајданпек.

Велики број омладинаца из Ваљева учествовао је у саставу интернационалних бригада које су радиле на изградњи пруга, путева, исушивању земљишта и другим објектима. На радним акцијама у Албанији, Бугарској, Чехословачкој, Пољској, СССР и Демократској Републици Немачкој омладинци и омладинке Ваљева сврстани су међу најбоље.

ЖИВОТ У БРИГАДИ

Формирање, испраћај и дочек бригаде вршен је на најсвечанији начин. Бригаде су формиране на основу броја пријављених за радну

LEGITIMACIJA

1 9 5 1

ЛЕГИТИМАЦИЈА СА ИЗГРАДЊЕ
ПРУГЕ БАЊА ЛУКА—ДОВОЈ

акцију. Одзив је био далеко већи него што је требало, јер је свако хтео да да свој допринос изградњи. Скуп бригадира и смотра бригаде заказиване су испред Градског комитета Народне омладине, у дво-ришту школе, Дома омладине, или на другом месту. По одлуци Градског комитета Народне омладине чете су већ биле формиране, а такође припремљени предлози за руководство бригаде и чета.

Ево како је изгледао скуп једне бригаде. На зборном месту вршено је постројавање бригадира, читање састава чета: I, II, III, IV и V и штаба бригаде и руководства чета. После прве смотре дато је вољно и почело је шишање. Весела лица, шале и осмеси красе сваког омладинца и омладинку. Из свих чета чула се песма. Свако је жељно чекао знак за покрет.

После смотре и првих команди, већ смо се осећали бригадирни. Дисциплина је била на висини. СКОЈ као авангардни део је предњачио и служио за пример: био је иницијатор, покретач и реализатор. Штаб бригаде и руководство чета ужурбано су радили да се сви послови заврше до поласка. Пала је и задња команда пред полазак бригаде на Железничку станицу. Зачули су се повици командира чета „Збор“. Уследила је прва заповест бригаде преко које су бригадири упознати о поласку, понашању, дисциплини и путу, исхрани и свему другом до доласка на градилште. Крај заповести завршавао се на следећи начин:

Прва омладинска радна бригада „Жикица Јовановић — Шпанац“ на изградњи пруге Брчко — Бановићи, командант бригаде Славко Јордановић.

Уследила је нова команда. Колона са војном музиком, заставом кренула је према Железничкој станици. Корачнице и борбене песме прихватили су не само бригадири већ и они који су дошли на испраћај. На Железничкој станици организован је поздравни митинг. У присуству великог броја грађана, родитеља, другова и представника свих друштвено — политичких организација, ЈНА и разних колектива, говорио је представник Градског комитета КПЈ, Градског одбора Народног фронта или Градског комитета Народне омладине. Он би у свом говору подсетио на дотадашње успехе и резултате које је омладина Ваљева постигла на појединим радним акцијама. О значају Петогодишњег плана, задацима који нас очекују и да наш рад на радној акцији представља велики допринос изградњи земље. На крају би рекао да морамо бити међу најбољим бригадама и да ће се град радовати сваком успеху и оствареној радној победи. По завршетку митинга бригадири улазе у вагоне, поздрављају се са друговима, родитељима, упућују погледи према девојци која је дошла на испраћај. Писак локомотиве, песма, руке дигнуте на поздрав мешају се са повиком „Будите најбољи“, доследно оправдајте име града са Колубаре.”

Бригаде се биле, посебног и мешовитог састава, састављене од радничке, сеоске и средњошколске омладине.

Омладинске бригаде су носиле имена народних хероја и нестакнутих бораца народноослободилачког рата из ваљевског краја:

1. „Жикица Јовановић — Шпанац”,
2. „Драгојло Дудић”,
3. „Стеван Филиповић”,
4. „Здравко Јовановић”,
5. „Пера Јовановић — Комирићанац”,
6. „Миша Дудић”,
7. „Живан Бурђевић”,
8. „Милан Китановић”,
9. „Андра Савчић”,
10. „Стеван Вукосављевић”,
11. „Милица — Дара Павловић”,
12. „Милвој Радосављевић”,
13. „Милица Ножица”,
14. „Миша Пантић”,
15. „7 јули”,
16. „24 Српска”.

У штаб бригаде и руководство чете бирани су најбољи омладинци. Штаб бригаде су чинили:

1. Командант бригаде,
2. Заменик команданта бригаде,
3. Културно-просветни референт,
4. Интендант бригаде,
5. Секретар штаба бригаде,
6. Статистичар бригаде,
7. Фискултурни референт,
8. Санитетски референт,
9. Референт за предвојничку обуку.

У руководству чете били су:

1. Командир чете,
2. Заменик командира чете,
3. Статистичар чете.

У бригади је постојала партијска организација, а при четама скојевска и омладинска организација.

Састав бригада био је различит, тако да је бројно стање било од 150 до 300 бригадира. Бригада на градњи у Железнику имала је 314 бригадира.

Свака бригада имала је свој логор који је био изванредно уређен. Чистоћа је била на завидној висини. Простор око јарбола на коме се вијорила бригадна застава био је нарочито лепо уређен. Посебан круг од камена са петокраком био је око јарбола. Најбољи бригадир и бригадирке ујутро су дизали а увече спуштали заставу. Испред тог дела, свако вече и ујутру бригада се постројавала, читала радна заповест и давана друга обавештења.

Послови које су обављале бригаде зависили су од врсте градњишта: градња насипа, пробијање усека, тунела, минирање, градња мостова, крчење терена, заустављање потока и речица, пребацивање корита на другу страну. Декаде су завршаване за шест до осам дана

и тражили су се нови задаци. Јуришало се колицима, пијучима, лопатама, ашовима, вагонетима. Омладина и СКОЈ су храбро извршавали радне задатке. Радни елан није јењавао ни у најтежим условима када је недостајала основна механизација. Све то праћено је песмама:

Против свега што неваља
Дижимо свој глас,
Ми у раду и слободи
Видимо свој спас.
Хеј, засучимо рукаве зној
Нека —
Изградићемо новог човека.

Без наслова
Ко киша пламна на земљи
сушној
Што млазом воде пева
Путем револуције корачајмо
Лева! Лева! Лева!
(Мирољуб Тодоровић)

Те ноћи олује су на нас земљу
бацале
И прашина витлала у кругу,
Те ноћи мине су ко змије
палацале
А ми смо градили омладинску
пругу.
(Велес Перић)

Другови напред, нек Тито живи,
Крећите сложено село и град,
На нашој првој локомотиви
Блистаће слова „Живео рад”.
(без потписа)

Еј, бела ноћи, — у снежној
белини
Еј, црна ноћи — што нам сметаш
раду,
Застани гледај, шта се овде чини,
Упамти добро „Минерска бригада”.
(Мира Алечковић)

Под чекићем кује се ново време
На лицу титрају црне сенке
умора,
Свака мисао носи златно бремене.
(Мирослав Пауновић)

На омладинским градилиштима су се чуле или биле исписане разне пароле као ове:

Док траје обнова — нема одмора.
За Тита, за Партију, ура — ура — ура!
Електрификација и индустријализација — пут у бољу будућност наше земље.
Ми градимо пругу — пруга гради нас.
Мила мајко ти не тугуј туге, остајем ти до свршетка пруге.
Процветаће земља млада од херојског нашег рада.
Радне акције школа младе генерације.
Поздрав градитеља УРА, УРА, УРА!!!
У првом Петогодишњем плану цела земља је у мобилном стању.

У циљу постизања што бољих резултата и што већег радног ефекта унутар бригаде организована су такмичења између тројки, десетина и чета и на тај начин свакодневно постизани све бољи резултати. Омладина је у потпуности извршавала своје радне задатке што потврђује да је сваки објекат био завршен до одређеног рока

и предат друштву на коришћење. За пребачај норми пред стројем бригаде предаване су заставице најбољој десетини и чети а резултати су објављивани у зидним новинама. Дисциплина и другарство учинили су да се сви задаци изврше на време.

Велика пажња посвећивана је проглашавању бригада ударним, или када су похваљиване. Тада су вршене посебне припреме. Проглашења ударних бригада и читање одлука вршени су на неком већем простору или у кругу бригаде где је била направљена бина украшена заставама и исписана паролама. То је вршено уз команду „мирно“ после чега је члан Главног штаба читао одлуку и износио резултате бригаде на радилишту и свим осталим пољима рада. Изненада би неки громки глас узвикнуо „Живела I ваљевска бригада „Жикица Јовановић — Шпанац“ по трећи пут ударна.“ После овог чина настајало је весеље; поведе се народно и козарачко коло у које се ухвате бригадири из свих бригада.

РАДНО ПРЕДСЕДНИШТВО НА МИТИНГУ ПОВОДОМ ПРОСЛАВЕ 10-ГОДИШЊИЦЕ
ОМЛАДИНСКИХ РАДНИХ БРИГАДА (1956. ГОД.)

У слободном времену унутар бригаде и између бригада на деоници и секцији, организована између чета, су спортска такмичења у фудбалу, шаху, одбојци, атлетици и стрељаштву. Спортска такмичења су била и између бригада и околних села. И културно забавни програми припремани су у границама могућности бригада. У саставу бригаде биле су музичка, драмска, фолклорна и рецитаторска секција. Приредбе су давале унутар бригаде, у другим бригадама и окол-

ним селима. На приредбе и друге свечаности у бригади увек су позиване друге бригаде, а посебно младићи, девојке и одрасли из околних места. Са овим радом практично смо спроводили наше задатке усвојене још при поласку из Ваљева да успоставимо што бољи контакт и створимо што тешњу сарадњу са становницима околних села и места. Када су се бригаде враћале остављале су доста пријатеља и другова иако су биле свега два месеца на градилишту.

У оквиру бригада радили су течајеви за описмењавање тако да се ниједан бригадир није вратио док није научио да чита и пише. Контакт, сарадња и развој другарства са другим бригадама које су биле из Црне Горе, Словеније, Македоније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Космета и Војводине сваким даном постајао је све већи како на заједничким радним задацима на градилишту тако и на другим пољима рада. Све више се развијало и јачало братство и јединство које је крвљу и оружјем ковано у народној револуцији. Дневне политичке информације и предавања одржавани су у четама и бригадама. На тај начин бригадири су били у току свих догађаја у земљи и иностранству.

Посебно признање припада другарицама, које су и поред учешћа у свим активностима, у веома малом и оскудном слободном времену, прале, крпиле и пеглале кошуље, панталоне, блузе, а посебно су имале задатак да за приредбе набаве нешто од најнужније гардеробе.

ЗНАЧАЈ РАДНИХ АКЦИЈА

У периоду од 1944. па закључно са 1952. годином, омладина Ваљева учествовала је на 37 радних акција републичког, савезног и међународног значаја са 67 бригада и 14.158 бригадира.

На локалним акцијама у истом периоду учествовало је око 25.000 омладинаца и омладинки на којима је дато преко 225.000 радних часова са 9.373 радна дана.

Ваљевске бригаде састављене од радничке, школске и сеоске омладине добиле су највећа радна признања: пет ордена рада I реда, и низ других одликовања, застава и других признања. На тај начин је омладина оправдала углед града са Колубаре.

Носилац свестране активности били су омладина и СКОЈ који је био једна од најефикаснијих снага револуције.

Радне акције су биле својеврсна школа младих генерација које су се изграђивале у идејном, васпитном и стручном погледу да би биле спремне да прихвате терет и одговорност изградње новог социјалистичког друштва. Оне су истовремено наставиле неговање и јачање братства и јединства — најдрагоценије тековине народне револуције.

Основно што масовни добровољни рад, спојен са учењем, спортистким такмичењима, здравом и корисном забавом, може да учини јесте свестрано васпитање омладине и подизање разноразних стручних кадрова. Колективни живот у бригадама, по логорима, врло моћно делује на стварање моралног лика омладине, на изградњу њеног

карактера. Преко четних и бригадних конференција, преко приредби и предавања, критиком и личним примером руководиоца могу се одстранити многе лоше навике код омладинаца и развити све позитивне особине.

Кроз борбу са природом у карактеру омладине искрива се упорност. Разне дужности које омладинци добијају у бригадама уче их самосталном животу. Најгрубље физичке радове који су раније сматрани срамним, омладина је изводила кроз такмичења и на тај начин стицала нов однос према раду, учила се да га воли и цени. И најгрубљи рад у свести омладинаца са пруга, ауто-пута, фабрика и других градилишта одражава се као највећа част. Кроз то што је рад добровољан и бесплатан омладинци развијају свест о потреби жртвовања сваког појединца за добро заједнице. Заједнички живот, рад и забава, упознају и међусобно зближавају омладину из разних крајева, развијају осећања братства, развијају љубав према другу. Тамо где људи заједно живе, заједно решавају проблеме свог живота и рада, међусобно се критикују, ту се код омладине развије и лично поштење.

Добровољни омладински рад је значајан облик учешћа омладине у изградњи материјалне базе социјализма, посебно у развоју недовољно развијених подручја и подизању животног стандарда.

На радним акцијама омладина развија најинтензивнији идеолошко-политички рад и културно забавни. Тиме се не само богата лична култура младих људи него се они оспособљавају за инструкторе и организаторе ових делатности и после акције у својим срединама постају покретачи сличних активности. На акцијама се омладина интензивно бави спортом и рекреацијом. На радним акцијама се срећу и непосредно упознају млади из свих наших крајева што доприноси продубљивању и учвршћивању братства и јединства наших народа. Учешће радних бригада из иностранства и одлазак наших омладинаца на радне акције у друге земље омогућује младим људима да манифестују свој интернационални дух. Омладина непосредно самоуправља на радним акцијама и на тај начин проширује своје знање о нашем друштвеном систему и односима. Учешће на радним акцијама код младих људи развија позитиван однос према раду, другарству, и социјалистичку солидарност. Активни учесници стичу нове и позитивне моралне, радне и људске особине. Радне акције пружају велике могућности за стручно и техничко образовање омладине путем разних курсева и предавања. Овај вид активности за многе омладинце била је прилика за стицање квалификација. Пракса је показала да омладинске радне акције имају изванредно велику васпитну функцију. Стручне анализе доказују да омладинска радна снага даје исти учинак у раду као и професионална неквалификована радна снага, која обично и учествује на изградњи великих објеката.

Кроз наведене радне подвиге калила се млада генерација која је на својим леђима примила даљу изградњу нашег самоуправног социјалистичког друштва.